

Jak zapewnić masom chleb i pracę? Czy możemy zaradzić przeludnieniu wsi

W kompleksie zagadnień gospodarczych Polski, kwestia bezrobocia i przeludnienia wsi, a w pierwszym rzędzie wsi polskiej wysuwa się na plan pierwszy.

Jak usunąć obecne nienormalne a tak fatalne gospodarcze i społeczne warunki życia miljonów mas? Jak zapobiec narastaniu bezrobocia oraz stworzyć nowe warunki i możliwości dla wchodzących w życie coraz to nowych i liczniejszych, wobec przyrostu naturalnego rolników?

W artykułach, drukowanych uprzednio w „ABC” z dn. 6, 7, 12 b. m. wskazywaliśmy stan obecny i zajęliśmy się rozważaniem gospodarczych możliwości utrzymania i wyżywienia ludności Polski, dochodząc do wniosku, że przy dzisiejszych możliwościach technicznych, przez wyzyskanie pełni naszych możliwości, jesteśmy w stanie na terytorium dzisiejszej Polski dać możność dostatecznego utrzymania 100 milionów Polaków.

Dzisiaj zajmujemy się omówieniem praktycznego przeprowadzenia tej najbardziej pilnej sprawy z zakresu naszego gospodarstwa narodowego.

Gdy mowa o sposobach zapobieżenia przeludnieniu wsi, zazwyczaj jako najszybszy, czy nawet jedyny środek zaradczy, wskazuje się uprzemysłowienie kraju.

W ten sposób w ubiegłym stuleciu rozwiązywać o siebie to trudne zadanie kraje zachodnie, podobnie też polska myśl państwowa od zarania niepodległości wyraźnie zmierzała w tym kierunku. Jednakże ta droga okazała się zawodną.

Uprzemysłowienie kraju na starą modłę z drugiej połowy XIX stulecia, jak to słusznie wskazują trzej obserwatorzy życia gospodarczego, u nas do celu nie prowadzi.

W Polsce raczej może być mowa o przystosowaniu przemysłu do warunków i potrzeb kraju, gdyż pod tym względem nasz przemysł b. wiele pozostawia do życzenia.

PRZEMYSŁ ZRACJONALIZOWANY I ZAUTOMATYZOWANY

Przemysł w Polsce w nader wielkiej mierze uzależniony od obcego kapitału, ma na widoku jedynie cele eksploatacyjne, co tak jaskrawo ujawnia się w ostatnich czasach.

Kierując się wyłącznie nieczem niepoohamowaną żądzą zysku, idąc po linii najmniejszego oporu, — ograniczania kosztów produkcji, przemysł zdążył nie tylko do racjonalizacji swych urządzeń, lecz do najdalej posuniętej ich automatyzacji, co doprowadza do redukcji coraz większej liczby sił ludzkich.

Jak szybko idzie „postęp” w tym kierunku, mamy tego liczne dowody. Oto np. zautomatyzowane cegielnie w Stanach Zjednoczonych, podobno przy pomocy 70 robotników są w stanie wyprodukować dostateczną ilość cegły dla całego olbrzymiego kraju. Tego rodzaju przemysł, obliczony jedynie na zysk, w przeludnionej Polsce, wyrządza więcej szkody, aniżeli przynosi pożytku.

ZBACZYĆ EKSPORT?

Pozbawiona pracy i zarobku ludność nie jest w stanie nabywać wytworów przemysłu, a dumpingowy eksport ma dla kraju znaczenie więcej niż problematyczne.

Za przykład w tym względzie może służyć dumpingowy eksport węgla, nafty, cukru, tak boleśnie odczuwamy przez całe społeczeństwo.

CZY PARCELACJA

Drugim środkiem, mającym zaradzić przeludnieniu wsi, miała być parcelacja większej własności ziemskiej, lecz i ten środek okazał się w praktyce zawodny. W ciągu ubiegłego 15-letniego rozparcelowano w Polsce około 2,5 miliona ha gruntów, a mimo to przeludnienie wsi w dalszym ciągu pozostaje b. dotkliwie.

Ale bo też ten środek likwidacji przeludnienia wsi jest trochę obosieczny, dając bowiem jedynym ziemię, drugich pozba-

wiamy pracy i zarobku; mianowicie służbę dworską i rodzinę małorolnych, mające we dworach często różne źródła zarobkowania.

Parcelacja obszarów dworskich jest koniecznością dziejącą, ale ona sama sprawy przeludnienia wsi nie rozstrzygnie.

ROBOTY INWESTYCYJNE

Trzecim środkiem z cyklu omawianych, mają być roboty inwestycyjne, te jednakże, jak dotychczas, łagodzą wprawdzie w niejakić mierze bezrobocie w miastach, ale ze względu na swój charakter, przynoszą one tylko ulgę chwilową, bez dalszych następstw.

Roboty inwestycyjne u nas w głównej mierze ograniczają się do budowy gmachów państwowych oraz domów mieszkalnych w miastach, zaś tego rodzaju inwestycje nie mogą wyrzucić trwałego wpływu na rozwój gospodarki kraju.

Zupełnem ich przeciwstawieniem są inwestycje o charakterze produkcyjnym, a więc np. budowa linii kolejowych, dróg bitych, melioracja terenów zabagnionych, a w szczególności zakładanie nowych warsztatów pracy, zarówno przemysłowych i rzemieślniczych, jak i rolnych. (Kilkrotnie już poruszaliśmy te sprawy, wskazując na niewydajność ekonomiczną obecnych inwestycji. Red.).

WŁAŚCIWE ŚRODKI

Zatem przy wyborze środków zmierzających do zażegnania przeludnienia wsi, pierwszeństwo należałoby dawać tym, które pozwolą na zatrudnienie jak największej liczby rąk robotniczych, a jednocześnie umożliwią uruchomienie niewyżyskanych sił przyrody i posiadanych bogactw naturalnych, zapewniając w konsekwencji wszechstronny rozwój gospodarki kraju.

Jednym z głównych środków do tego celu prowadzących jest uprzemysłowienie, a ściślej biorąc — przekształcenie całego szeregu dziedzin przemysłu oraz dostosowanie ich do warunków i potrzeb kraju.

Chodzi tu mianowicie o wytworzenie całej sieci drobnych i średnich warsztatów przemysłowych, racjonalnie rozmieszczonych w kraju, w zależności od surowca, źródeł energii, gęstości zaludnienia itp. czynników.

W tym celu państwowa polityka gospodarcza powinna te drobne warsztaty otoczyć specjalną opieką i zapewnić im najdalej idące poparcie i pomoc. Jak wielkie znaczenie może mieć drobny przemysł w oparciu o surowce miejscowego pochodzenia, między innymi może świadczyć następujący przykład.

SUKCES GOSPODARCZY MAŁEGO WARSZTATU

Na Podlasiu znajduje się niewielka fabryczka, wyrabiająca materiały odzieżowe z wełny produkowanej przez okolicznych rolników. I cóż się okazuje? Oto niewielki ten zakład przemysłowy oddaje ludności okolicznej wprost nieocenione usługi. Produkuje on przeważnie na wymiar, dając za 1,1 kg. wełny — 1 metr materiału, za robotę zaś bierze 2,50 zł. od metra. Za gotówkę zaś, zupełnie dobrze i b. trwałe materiały, przy znacznym wyborze, fabryczka sprzedaje po 5 do 9 zł. za metr, podczas gdy za podobne, ale mniej trwałe materiały wyrobu wielkich fabryk — płacimy po 20—30 zł. i więcej za metr.

Dzięki tej fabryczce, ludność okoliczna ma możność zaopatrzenia się w dostatnią i trwałą odzież, gdy w innych okolicach, nie mających tego rodzaju zakładów przemysłowych, obecnie ludność wiejska chodzi w łachmanach, gdyż na kupno drogiego materiału, wyrobu wielkiego przemysłu, pozwolić sobie nie może.

Doniosłe znaczenie dla wsi i całej gospodarki narodowej, ma również produkcja surowców włókienniczych i olejnych. Przy uprawie i wyprawieniu i konopi znalazłoby korzystne zatrudnienie setki tysięcy ludności małorolnej, sama zaś produkcja surowców włókienniczych, odciążałaby znakomicie inne dziedziny wytwórczości rolnej, tutaj

jednakże przemożne wpływy wielkiego przemysłu na naszą politykę gospodarczą, już w zarodku paraliżują wszelkie zamierzenia dotyczące wzmocnienia produkcji krajowych surowców włókienniczych i olejnych.

Wszak już sam fakt braku ochrony celnej dla tych surowców jest wymownym tego dowodem.

Dalsze rozwiniecie naszych tez zamieścimy jutro. W. Ch.

Akcja „oddłużania” rolnictwa Rozporządzenie wykonawcze Min. Skarbu

Przygotowane zostały rozporządzenia Ministra Skarbu w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października r. b.: 1) o ulgach w spłacie długów posiadaczy gospodarstw wiejskich oraz rolniczych przedsiębiorstw i instytucji w bankach państwowych i 2) o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym umowy z dłużnikami w zakresie wierzycielskości rolniczych.

ULGI W P.B.R. I B.G.K.

Pierwsze z wymienionych rozporządzeń wykonawczych dzieli się na dwie części: 1) ulgi w spłacie długów w Państwowym Banku Rolnym, 2) ulgi w spłacie długów w Banku Gospodarstwa Krajowego. W obu tych instytucjach utworzone mają być, celem ponoszenia ciężarów akcji oddłużeniowej, specjalne fundusze oddłużeniowe, na które składają się będą pewne fundusze specjalne instytucji oraz fundusze państwowe. Nadto w Państwie Banku Rolnym ma być na ten cel przeznaczono 80 milionów złotych z funduszu zakładowego, wynoszącego obecnie 150 milionów złotych.

Przewidziane ulgi w Państwowym Banku Rolnym obejmują częściowe umorzenie udzielanych pożyczek oraz

Podwójne ceny mięsa 50 procentowa obniżka opłat za sprowadzane wędliny

Zgodnie z zapowiedzią powołany został dla zbadania zagadnienia mięsnego na terenie Warszawy i ustalania zasad współpracy z rzeźni miejskiej, giełdy mięsnej i Kasy Targowej w charakterze eksperta miasta dyrektor departamentu, p. Wacław Fabierkiewicz.

Badania mają na celu ustalenie środków, jakie należałoby wspólnie zastosować, aby doprowadzić do poważniejszego obniżenia rozpiętości między ceną placoną producentowi a ceną zakupu mięsa przez konsumenta.

W wyniku dwumiesięcznych badań zostało opracowane przez p. Fabierkiewicza pierwsze poważniejsze studium w tej kwestii, zawierające w konkluzji szereg propozycji, dotyczących zarówno posunięć wspólnych miast, giełdy mięsnej i Kasy Targowej, jak i konkretnych zarządzeń każdej z tych instytucji w zakresie kompetencji własnej oraz postulatów w odniesieniu do rządu.

Propozycja p. Fabierkiewicza poddana została dyskusji delegatów wspomnianych instytucji na licznych konferencjach pod przewodnictwem prezydenta miasta i przy udziale delegata komisarzy rządu, poczem uzgodniony wynik dyskusji ujęty został w formę protokołu końcowego.

Protokół przewiduje między innymi bardzo poważne uproszczenie w pracy trzech instytucji oraz znizki w obowiązujących obecnie opłatach miejskich, giełdowych i Kasy Targowej oraz innych opłatach analogicznych i traktowany jest jako całość dołączona wprowadzenia w życie. Zrealizowanie postanowień zawartych w tym protokole nastąpić może dopiero po zatwierdzeniu go przez władze rządowe.

Decyzją zarządu miejskiego opłaty związane ze sprowadzaniem wędlin, przywożonych z prowincji do Warszawy, zostały obniżone na bieżący okres przedświąteczny przeciętnie o 50 proc.

Obniżka opłat ma na celu zapewnienie ludności w okresie przedświątecznym zaopatrzenie się w wędliny na nadchodzące święta Bożego Narodzenia po cenach możliwie najbardziej umiarkowanych oraz przeciwdziałanie ujawniającej się w tym okresie zwyczajnie cen.

odróżnianie terminów płatności i rozkładanie na raty zaległości.

ULGI

Zakres umarzania pożyczek oraz udzielania ulg w terminach płatności i wysokości rat, pozostawiony jest do uznania Państwowego Banku Rolnego, przyczem w niektórych wypadkach wymagane jest zatwierdzenie zasad, opracowanych w P. B. R. przez Ministra Skarbu, jak np. przy umarzaniu lub odróżnianiu należności z tytułu reszty ceny kupna sprzedaży gruntów z majątków własnych P.B.R.

Zasady ulg i umorzeń, udzielanych na rachunek funduszu oddłużeniowego w B.G.K. wszystkich bez wyjątku ustali, na wniosek prezesa Banku, Minister Skarbu.

W obu częściach rozporządzenia znajduje się zastrzeżenie, pogłębiające jeszcze charakter ramowy wydanych przepisów, o możliwości udzielenia przez Ministra Skarbu dalszych ulg, nieprzewidzianych rozporządzeniem.

W stosunku do P.B.R. konieczne jest w tym wypadku porozumienie Ministra Skarbu z Ministerstwem Roln. i Reform Roln., natomiast w B.G.K. przewidziany jest odpowiedni wniosek prezesa Banku.

Drugie rozporządzenie wykonawcze o pomocy instytucjom, zawierającym umowy z dłużnikami w zakresie wierzycielskości rolniczych postanawia, że czynności, związane z pomocą Skarbu Państwa dla tych instytucji wykonywać będzie Bank Akceptacyjny. Suma, przeznaczona na ten cel przez Skarb Państwa, wynosi 150 milj. złotych.

POMOC DLA INSTYTUCJI WIERZYCIELSKICH

Pomoc Skarbu Państwa udzielana będzie instytucjom wierzycielskim w miarę zawierania przez nie układów konwersyjnych z dłużnikami. Układy te winny być zawarte do dn. 31-go grudnia 1935 r.

W miarę zawierania przez instytucje wierzycielskie układów, będą one przysyłane Bankowi Akceptacyjnemu, celem zatwierdzenia przez Komitet Konwersyjny w składzie 9 członków i odpowiedniej ilości zastępców, powołanych przez Ministra Reform Rolnych, Komitet będzie orzekał w kompletach, złożonych z trzech osób.

PODSTAWA UKŁADÓW KONWERSYJNYCH

Układy konwersyjne będą zawierane z posiadaczami gospodarstw wiejskich grupy A na okres 14 lat, z posiadaczami zaś gospodarstw wiejskich grupy B na okres 10 lat (Podział gospodarstw według rozp. Prez. Rzeczyposp. z 24 października r. b. o konwersji i uporządkowaniu długów rolnych). Odsetki dla płatne zgóry, a kapitał długu będzie ulegał spłacie w ratach półrocznych, płatnych zdołu. Skala spłaty kapitału dla gospodarstw grupy A jest następująca: W pierwszym roku ulega

Wszystkich zapraszamy do nowootwartego sklepu win gronowych

przy ul. MARSZAŁKOWSKIEJ 116
WEJŚCIE Z ULICY ZŁOTEJ

PAMIĘTAJ DWA SŁOWA

VIN MONOPOLE

W KILKU WERSZACH

ROZSZERZENIE POROZUMIENIA WĘGLOWEGO

Komentując polsko-angielskie porozumienie węglowe, prasa niemiecka podaje, jako opinię kół angielskich, że umowa węglowa tak długo będzie uważana za niezupełną, dopóki Niemcy oraz inne kraje europejskie eksportujące węgiel, do niej nie przystąpią.

Mimo chwilowej niejasności, co do szans ogólnego porozumienia, fachowe koła angielskie wyrażają przekonanie, że niewątpliwie dążenia idą w kierunku rozszerzenia porozumienia węglowego.

„Germania” pisze, że przypuszczalnie już w najbliższym czasie idea dalszego rozszerzenia umów do ram ogólnego międzynarodowego porozumienia krajów eksportujących węgiel, nabierze ponownie aktualnego znaczenia.

WYSTAWA TOWARÓW POLSKICH NA DALEKIM Wschodzie

Ekspozycja organizowanej przez Państwowy Instytut Eksportowy Wystawy Towarów Polskich, która obeszła zostanie do portów Dalekiego Wschodu, odejdą z Gdyni w dniu 19 stycznia 1935 r.

Firmy polskie, które dotychczas nie zgłosiły swego udziału w Wystawie mają możność jeszcze przystąpienia do ekspozycji. Wszelkich bliższych materiałów w tej sprawie udzieli zainteresowanym Państwowy Instytut Eksportowy.

Na giełdach

GIEŁDA PIENIĘDZA

Waluty: Dolar 5.27, frank francuski 34.97, frank szwajcarski 171.30, funt szterling 26.10, marka niemiecka 198.5, szwajc. austriacki 99, korona czeska 21.70.

Monety: Dolar złoty 8.91.25, rubel złoty 4.58.5.

Dezyzy: Berlin 212.65, Belgia 123.75, Gdańsk 212.85, Holandia 358.25, Londyn 26.16, Nowy Jork 5.29.5, Nowy Jork (kabel) 5.29.87, Paryż 34.93, Praga 22.12.5, Szwajcaria 171.50, Sztokholm 135.05, Włochy 45.23.

Papiery procentowe: 3 proc. Poż. Budowlana 46, 4 proc. Poż. Dolarowa 53.25, 4 proc. Poż. Inwestycyjna 115.25, 5 proc. Poż. Konwersyjna 66, 5 proc. Poż. Kolejowa 60.75, 6 proc. Poż. Dolarowa 73, 8 proc. Poż. Dillona 86.25, 7 proc. Poż. Stabizacyjna 68.75, 7 proc. Poż. Dolarowa Warszawa 65.5, 7 proc. Poż. Śląska 68, 4.5 proc. Listy Zast. Ziemskie 51.75, 5 proc. L. Z. T. K. m. Warszawy 69.25, 5 proc. skomwertowane L. Z. T. K. m. Warszawy 59.75, 6 proc. Obligacje m. Warszawy VI em. 62.75, VIII i IX em. 61.5.

Akcje: Bank Polski 94.75, Starchowice 12.80, Modrzewów 3.95.

GIEŁDA ZBOŻOWA

Warszawa, 12.12. — Giełda zbożowa franco Warszawa za 100 kg.: żyto I standard 700 kg. 14.50—15.00; II stand. 687 kg. 14.25—14.50; pszenica jara czerwona szklista 775 kg. 13.50—20.00; pszenica jednolita 742 kg. 18.50—19.00; pszenica zbierana 731 kg. 17.50—18.00; owies I stand. niezadecyzowany 497 kg. 14.50—15.00; owies II stand. lekko zadecyzowany 468 kg. 13.50—14.50; III stand. 438 kg. 13.00—13.50; jęczmień browarny 698 kg. 20.00—21.50; jęczmień przemysłowy 678/673 kg. 17.50—18.00; jęczmień o wadze 649 kg. 16.00—16.50; jęczmień o wadze 620.5 kg. 15.50—16.00; groch polny z workiem 24.00—26.00; groch Wiktoria z workiem 47.00—50.00; wyka 20.00—21.00; peluska 20.50—21.50; seradela podw. czyszcz. 12.00—13.00; rzepak i rzepak zimowy 45.00—46.50; rzepak i rzepak letni 40.50—42.00; łubin nieb. 7.25—7.75; łubin złoty 8.50—9.50; konieczna czerwona surowa 100.00—115.00; konieczna czerwona bez kaniarki o czystości 97 proc. 125.00—140.00; konieczna biała surowa o czystości 97 proc. 85.00—110.00; konieczna biała surowa 55.00—70.00; mak niebieski z workiem 43.00—46.00; ziemniaki jadalne 3.00—3.25; mąka pszenna gat. I B 31—33; I C 29.00—31.00; I D 27.00—29.00; I E 25.00—27.00; gat. II B 23.00—25.00; II D 22.00—23.00; II F 21.00—22.00; II G 20.00—21.00; gat. III A 15.00—16.00; mąka żytnia I 55 proc. 23.50—25.00; mąka 0-65 proc. 22.50—23.50; II gat. 17.00—18.00; mąka żytnia razowa 17.00—18.00; mąka żytnia poślednia 14.50—15.00; otręby pszenne gr. stand. 11.00—11.50; pszen. średnie 10.00—10.50; otręby pszenne mialkie 10.00—10.50; żytnie 9.00—9.50; kuczy Iniane 16.25—16.75; rzepakowe 12.75—13.25; kuczy słonecznikowe 42.44 proc. 17.25—17.75; śruta sojowa 20.50—21.00; siemię inane 45.00—45.50. Ogólny obrót 1.949 tonn w tem żyta 530 tonn. Usposobienie stałe

Praca wzamian za zasiłki Nowe przepisy Funduszu Pracy

Fundusz Pracy wprowadził wzamian za zasiłki udzielane bezrobotnym w okresie zimowym obowiązek t. zw. odrobków. W Warszawie „odrobki” zostały już rozpoczęte.

Obowiązek odrobku ciążyć będzie na wszystkich bezrobotnych, którzy chcą otrzymywać w ciągu zimy obiady i opał. Bezrobotni samotni będą odrabiali 2 dni za każdy miesiąc świadczeń, ojcowie małych rodzin 4 dni, większych 5 dni. Za każdy dzień pracy, niezależnie od zasiłków, będą bezrobotni otrzymywać 1 zł.

Świadczenia zimowe będą się składać z 300 kg. węgla, bonów na obiad dla całej rodziny i porcji 800 gr. chleba na osobę dorosłą. W Warszawie roboty w ciągu zimy prowadzone będą przy

zasypywaniu glinianek, urządzeniu parków, budowie autostrady nad Wisłą oraz walów przeciwpowodziowych na Pełowiźnie. Świadczenia zimowe będą udzielać tylko robotnikom posiadającym karty P. U. P. P. i zamieszkałym stale w Warszawie od 1 kwietnia 1932 roku.

Zły stan zdrowia robotnika będzie motywem do zwolnienia go od obowiązku odrobku.

Popierajcie wyroby krajowe